

СТОЛИЧНА ОБЩИНА СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ

1000 София, ул. Московска №33,
council.sofia.bg, тел.: 02 93 77 591

До:
Цветомир Петров
Председател на
Столичния общински съвет

ДОКЛАД

ОТНОСНО: Възлагане на графично оформление към изработен Стандарт за уличното озеленяване на територията на Столична община, съгласно договор № САГ23-ДГ55-127, сключен на 28.08.2023 г. между Столична община и Научноизследователския сектор при Лесотехнически университет.

Уважаеми г-н Петров,

Уважаеми дами и господа – общински съветници,

Уличното озеленяване е от съществено значение за устойчивото развитие на съвременните градове и представлява неразделна част от тяхната зелена система. То е най-близкият до хората зелен елемент, присъстващ в ежедневието на градските жители и играе ключова роля за създаването на здравословна, комфортна и естетически привлекателна градска среда.

Дърветата и зелените насаждения, разположени по улиците, изпълняват множество жизненоважни функции. Те имат способността да подобряват качеството на въздуха, като абсорбират вредни замърсители, прах и CO₂, а същевременно охлаждат въздуха чрез засенчване и транспирация. Така те ефективно намаляват ефекта на градския топлинен остров, който се засилва в резултат на климатичните промени. От екологична гледна точка, уличните дървета създават зелени коридори, които свързват различни части на градската зелена система. В същото време, изпълняват и важна социална и здравна функция – насърчават престоя и активностите на открито, облекчават стреса и подобряват психическото и физическо здраве на гражданите. Естетическите и рекреационните ползи също не трябва да се подценяват – зелените улици оформят привлекателни и уютни градски пространства, които повишават качеството на живот и правят града по-приятелен.

Въпреки всички тези ползи, уличното озеленяване е предизвикателна задача. Уличната среда създава екстремни условия за растеж на дърветата – ограничено пространство за кореновата система, уплътнени и замърсени почви, вредни химикали, механични повреди и др. Затова е изключително важно планирането и проектирането на уличното озеленяване да

бъде интегрирано с останалите компоненти на градската инфраструктура, с цел постигане на баланс между зелената система и функционалните нужди на уличното пространство.

По време на строително-ремонтни дейности често се наблюдават проблеми, при които се засягат повърхностни корени, които в повечето случаи са на ниво настилка или с височина, която не позволява да се положи новата настилка след премахване на съществуващата или пък повдигане на короната на дърветата с цел преминаване на техника и запазване на дърветата от пречупване на клони и нарушаване на короната им. В тази връзка често се констатира повреда заради некомпетентно преминаване на строителната техника в близост до ствола и така се наранява кората на дървото.

Установява се обаче, че повечето проблеми при вече започнали СМР са в резултат на некачествено проектиране и липса на зачитане на елементите на съществуващата инфраструктура (в това число и дърветата по тротоара). В такива случаи общинската администрация предприема действия по обезопасяване на дърветата по тротоара, тъй като твърде често в проектните документи не са взети под внимание наличието на дървета. Най-често се наблюдава:

- При проектирането да не се вземе предвид дървесната растителност по тротоарите, като впоследствие се negliжира и трайната дървесна растителност във фазите на осигуряване на достъп до имота;
- Трайно отнемане пространството за растеж на дърветата чрез разполагане на балкони и еркери, които не са предвидили наличието на растителност под тях;
- Навлизане на строителна техника през тротоара, въпреки че в проекта по част ПБЗ това не е предвидено;
- Липса на проектен чертеж или схема на дейностите на фаза възстановяване на тротоара след завършване на СМР. Това най-често води до повреда под нивото на тротоара и компрометиране на съответната растителност.

С цел превъзможване на всички тези проблеми на 28.03.2023 г. е сключен договор с № САГ23-ДГ55-127 между Столична община и Научноизследователския сектор при Лесотехнически университет с предмет изработване на "Стандарт за уличното озеленяване на територията на Столична община". Целта на този документ е да въведе единни и съвременни насоки за проектиране и изпълнение на улично озеленяване, съобразени с историческите, екологични и градоустройствени особености на София. Стандартът би следвало да служи като ръководство и задължително изискване при планиране, проектиране, строителство и поддържане на озеленяването в градската среда, като се използва от възложители, проектанти, изпълнители и съгласувателни органи при съставяне на планове, програми, инвестиционни проекти и контрол на строителните дейности.

Изработената текстова част на Стандарта добре описва основните характеристики на уличното озеленяване в София, които са:

- Уличната зеленина е част от транспортната система на града. Разположена е в пътните платна, паркинг зони, тротоари и площадни пространства. Разположението спрямо уличния профил е най-често двустранно, рядко – едностранно;

- Преобладават пет рода – Fraxinus (ясен), Platanus (платан), Acer (явор), Aesculus (конски кестен), Tilia (липа), които заедно съставляват над 2/3 от всички улични дървета;
- Обикновено се използват само 2–3 вида на улица, което не способства за устойчиви насаждения.

Идентифицираните проблеми от своя страна са:

- Използваните методи за изграждане и поддържане на насажденията са морално остарели и неадекватни на съвременните предизвикателства, като антропогенен натиск и климатични промени;
- Има нужда от актуализация на използваните дървесни видове спрямо климатичните промени;
- В центъра на града преобладават дървета на възраст над 40–50 години, дори до 80–90 години, което повишава риска от заболявания и аварии;
- Въпреки засаждането на млади дървета, съществуващите стари са в лош фитосанитарен статус;
- Има сериозни предизвикателства с поддържането на здравословното състояние на дърветата – наличие на болести, увреждания и намалена жизненост.

Без стандартизация на процесите, усилията за озеленяване остават фрагментирани, неефективни и в много случаи краткосрочни. За да не останат тези проблеми просто написани на хартия, без да се предприемат нужните стъпки за тяхното превъзможване, Стандартът предлага систематизиран подход за проектиране и реализиране на зелени пространства в града, съобразени с историческия облик, екологичните условия и традициите на София.

По отношение на планирането и проектирането на уличното озеленяване, Стандартът описва цялостен и функционален подход, съобразен с градската среда, който да лежи на няколко основни принципа:

- Комплексност/Цялостност – улицата трябва да се разглежда в контекста на транспортната и градската среда. Това означава създаването на Генерален план за озеленяване; проекти за конкретни улици и обществени пространства; съгласуваност между всички проектни части (архитектура, инфраструктура и озеленяване);
- Функционалност – озеленяването не е само декоративен елемент, а изпълнява и важни екологични и други функции;
- Контекстуалност – проектирането трябва да отчита и исторически и архитектурни характеристики на зоната, тип и височина на застрояване, установен микроклимат и фактор видимост на небето;
- Екологичност – приоритетно използване на местни и адаптирани видове растения; осигуряване на биоразнообразие;
- Адаптивност – решенията следва да бъдат гъвкави и адаптивни към промените в градската среда и климатичните условия.

Стандартът залага и конкретни решения в тази връзка, свързани с:

- Разглеждане на принципите за включване на уличното озеленяване в общия устройствен план на града, с конкретни изисквания за разполагане на насажденията спрямо класа на улиците, зоните на града, инсолираност, засенчване и др;
-
- Изискванията за проектирането на улично озеленяване да са част от инвестиционните проекти на различните етапи;
- Правила за проектиране на елементите на уличното озеленяване (размери и форми на посадните места, минимални обеми почва, отстояния от инфраструктура, материали и технологии за изграждане на озеленени площи);
- Избора на дървесни видове за улично озеленяване и критерии за подбор на подходящи дървесни видове.

Стандартът освен за частта на планиране, съдържа и конкретни изисквания при изпълнение на строително-монтажни дейности, като целта е при възлагането на необходимите СМР да се проследява дали в проектната част са включени изискванията на Стандарта относно самите СМР, необходимите материали и технологиите за изпълнение на всички дейности. В тази част Стандартът задава ясни критерии относно:

- Посадъчният материал – неговата коренова система, коренова шийка, стъбло и присадки, както и короната. Освен това са зададени и изисквания по отношение приемо-предавателната процедура, оценката на качеството на посадъчния материал и доставката и манипулирането при разтоварване.
- Почвата и субстратите за запълване на кореновата яма и за засаждане – като се конкретизират изисквания за неговата водопронируемост, структура, състав, уплътняване, адаптация към местните условия.
- Технологията за изграждане на посадното място и засаждане на дърветата – задават се различни конструкции за кореновата система, дренажни и поливни системи, методи за защита на дърветата, осигуряване на аерация, както и методи за съобразяване с подземната инфраструктура.

Стандартът поставя акцент и върху фитосанитарните обследвания, особено при новозасадените дървета, където се проследява общото им здравословно състояние и се предприемат своевременни действия при наличие на вредители или симптоми на заболявания. Тази проактивна грижа е изключително важна, тъй като младите дървета са особено чувствителни към климатични и градски стресови фактори.

Не по-малко съществено значение има и системният мониторинг на вече израснали дървета. Чрез периодични обследвания и фотодокументация се установяват потенциално рискови екземпляри, които биха могли да представляват заплаха за хората или инфраструктурата. По този начин се осигурява не само безопасността на гражданите, но и удължен живот на здравите дървета.

Резитбата на короната от своя страна е ключов инструмент в поддържането на структурната устойчивост на дърветата. Стандартът забранява използването на външни укрепващи системи и вместо това залага на целенасочена резитба още в ранните етапи от развитието на дървото. Подходът е диференциран според възрастта и физиологичното състояние на всяко дърво, като се цели да се формира здрава, устойчива корона с минимални рискове от разломи и опасни разклонения.

Стандартът изготвя и внедрява ефективни подходи и процедури за подмяна на дървета, които имат основно значение за устойчивото развитие на уличното озеленяване. Процедурата за подмяна включва конкретни стъпки и задължителен план, който определя реда за изпълнение на дейностите. Важни елементи на този план са изборът на подходящ дървесен вид, който да отговаря на спецификата на мястото, и схема за разполагане на ново посадно място. Процесът на подмяна започва с провеждането на предпроектни проучвания, които включват детайлно оценяване на градоустройствените, климатични и почвени условия, както и на състоянието на съществуващите дървета. За да се гарантира успехът на подмяната, е необходимо да се извърши фитосанитарна оценка на съществуващите дървета, която да включва анализ на здравословното им състояние. Оценката на дърветата се извършва на база петстепенна скала, която взема предвид уврежданията на короната и устойчивостта на растенията.

Не на последно място Стандартът опазва дърветата чрез конкретни мерки по отношение защитата на дърветата по време на строителни дейности чрез задължение на изпълнителите за изготвяне на целенасочен план, който да бъде част от инвестиционния проект. Тези мерки осигуряват защита за надземната част на дърветата, както и на коренообитаемата зона. Тези мерки конкретно опазват от механични повреди на стъблото и клоните, които могат да нарушат жизнените процеси на дърветата и това да доведе до тяхната загуба, както и от увреждания на кореновата система, които могат сериозно да застрашат стабилността на дърветата.

Следва да се отбележи и че в Стандарта има важни приложения, които залагат препоръчителен видов състав за улично озеленяване на територията на Столична община, илюстриране на техники на резитба, които са приложими при различните видове резитба, както и скала за оценка на фитосанитарното състояние при визуалните обследвания на дърветата.

При изготвяне на Стандарта са съобразени разпоредбите на действащата нормативната уредба, включително специалните норми, действащи за Столична община – ЗУЗСО, Наредба на изграждане, поддържане и опазване на зелената система на Столична община, изводите и препоръките от анализа, изготвен по поръчка на Столична община на тема „Уличното озеленяване в София – актуално състояние, насоки и препоръки при изграждането, поддържането и опазването му като елемент на зелената система на Столична община“ и др. Хронологията на събитията по отношение изготвянето и процедурирането на Стандарт за улично озеленяване на територията на Столична община е следната:

1. Сключен е договор САГ23-ДГ55-127/28.08.23 (НИС – ОД – 1278/23.08.23 г.) между Столична община и НИС при Лесотехнически университет, с предмет изработване на "Стандарт за уличното озеленяване на територията на Столична община"
2. На 30.10.23 г. към направление "Архитектура и градоустройство" е предаден междинен отчет. След предоставяне на забележки в протокол на работна група за приемане на междинния отчет, той е приет на 14.02.24 г.
3. На 29.02.24 г., съгласно срока в договора, е предаден и окончателен отчет.
4. На 01.03.24 г. се направи презентация на Стандарта пред зам.-кмет по направление „Зелена система, екология и земеползване“, експерти от НАГ, Дирекция „Зелена система“ и общински съветници от СОС.
5. На 06.06.24 г. е подписан приемо-предавателен протокол за междинен отчет.

6. На 17.07.24 г. е представена отново разработката пред СОС.
7. На 28.01.25 г. е подписан приемо-предавателен протокол за окончателния отчет, без коментари.

Към настоящия момент текстовата част на Стандарта за улично озеленяване на Столична община е разработена и приета като работен документ от екипа на Направление „Архитектура и градоустройство“ (НАГ). Следващата стъпка в процеса е възлагането на изработката на графичната част, която трябва да бъде в пълно съответствие и синхрон с текстовото съдържание. Графичната част ще има ключова роля за онагледяване на принципите, изискванията и препоръките, заложи в текста, като създаде визуален инструмент за по-лесно прилагане от проектанти, администрации и изпълнители. След приключването на този етап, пълният Стандарт следва да бъде предложен за гласуване от Столичния общински съвет.

Добре разработената графична част към текстовата версия на Стандарта е изключително важна, тъй като визуализацията подпомага ясното разбиране и коректното приложение на принципите за улично озеленяване. Това е особено съществено в контекста на разнообразието от градски пространства и необходимостта от гъвкави, но устойчиви решения, съобразени с местния контекст.

Приемането на такъв Стандарт за уличното озеленяване е крачка напред към по-устойчиво, зелено и адаптивно градско развитие. Той ще осигури ясни правила, предвидимост и качество в реализацията на зелени елементи в публичните пространства на София – в синхрон с екологичните, социалните и естетическите нужди на съвременния град.

Приложения:

1. Проект за решение

София,
17.04.2025 г.

С уважение,

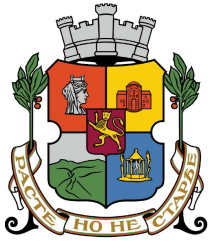
Пламена Терзирагева,
общински съветник, член на ПКООСЗГ:

Арх. Росица Николова,
общински съветник, зам.-председател на ПКУТАЖП:

Цветелина Заркин,
общински съветник, член на ПКООСЗГ:

Борис Бонев,
общински съветник, председател на ПП-ДБ (Спаси София):

.....

СТОЛИЧНА ОБЩИНА СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ

1000 София, ул. Московска №33,
council.sofia.bg, тел.: 02 93 77 591

ПРОЕКТ!

РЕШЕНИЕ №

на Столичния общински съвет
от 2025 година

ОТНОСНО: Възлагане на графично оформление към изработен Стандарт за уличното озеленяване на територията на Столична община, съгласно договор № САГ23-ДГ55-127, сключен на 28.08.2023 г. между Столична община и Научноизследователския сектор при Лесотехнически университет.

На основание чл. 21, ал. 1, т. 23 от Закона за местното самоуправление и местната администрация,

СТОЛИЧНИЯТ ОБЩИНСКИ СЪВЕТ РЕШИ:

1. Възлага на Направление "Архитектура и градоустройство" да сключи договор за графично оформление към изработен Стандарт за уличното озеленяване на територията на Столична община, съгласно договор № САГ23-ДГ55-127, сключен на 28.08.23 между Столична община и Научноизследователския сектор при Лесотехнически университет.
2. Действията по т.1 следва да се извършат в срок до 2 месеца от приемане на настоящото решение.
3. Възлага на Направление "Архитектура и градоустройство" да представи на вниманието на СОС за гласуване краен вариант на Стандарт за уличното озеленяване на територията на Столична община – с изработена текстова и графична част, в срок до 6 месеца от изпълнение на задължението по т.1 и т.2 от настоящото решение.

Настоящото решение е прието на заседание на Столичния общински съвет, проведено на 2025 година, Протокол № от 2025 година и е подпечатано с официалния печат на Столичния общински съвет.

Председател на Столичния общински съвет:

/Цветомир Петров